

Slijtage mechanisme en slijtage van thermisch gespoten lagen

E.W. Schuring

6 maart 2015
ECN-L--15-010

Slijtage mechanisme en slijtage van thermisch gespoten lagen

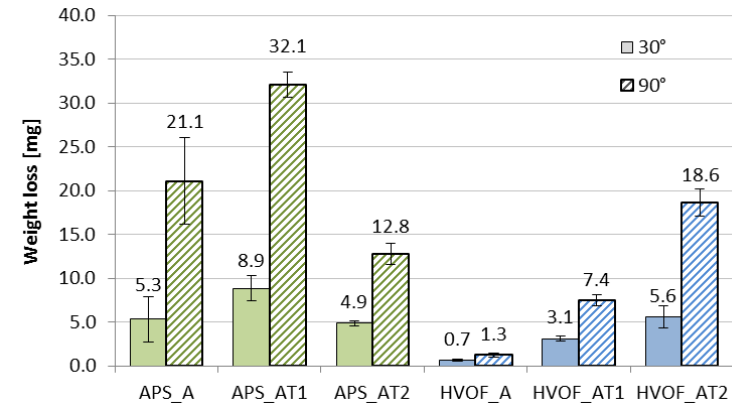
Toepassingsmogelijkheden voor thermisch gespoten lagen

Sulzer Pompen Standdaarbuiten
6 maart 2015

Erik Schuring
schuring@ecn.nl

Inhoud

- Wat is slijtage/tribologie
- Indeling mechanismen
- Mechanismen en Invloedsfactoren
- Karakteriseren
- Wat is er tegen te doen
- Oplossingen met thermisch gespoten lagen
- Conclusies/Samenvatting

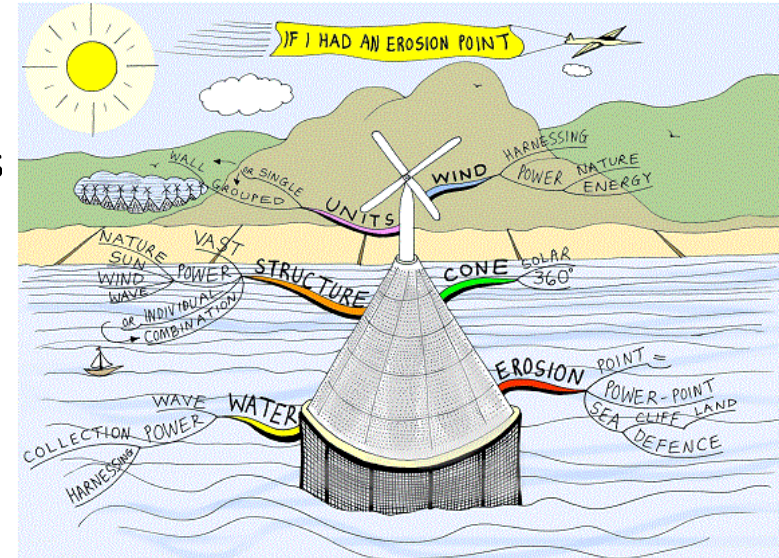
Verwachtingen

Niet

- Kant en klare recepten voor DE slijtvaste coating, want die bestaat niet
- Kant en klare recepten per slijtage mechanisme

Wel

- Begrip over slijtage en de belangrijkste parameters
- Indicatie voor denkrichtingen hoe aan te pakken
- Methoden voor validatie
- Methoden voor identificatie

Wat is slijtage en Wat is Tribologie

Slijtage:

- Slijtage is een langzame en ongewenste verandering van afmetingen en gedaante van het oppervlak van een voorwerp tijdens gebruik
- Als gevolg van een glijdende, stotende of rollende aanraking met een tegenmateriaal
- Eventueel gepaard gaande met fysische, chemische of elektrochemische processen

Tribologie:

De wetenschap die zich bezighoudt met de bestudering van de verschijnselen die samenhangen met wrijving, smering en slijtage.

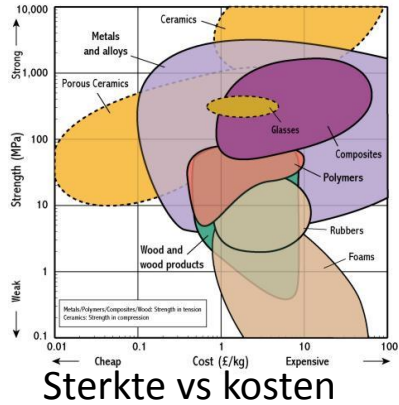

Slijtage van het kraakbeen

Wat is slijtage

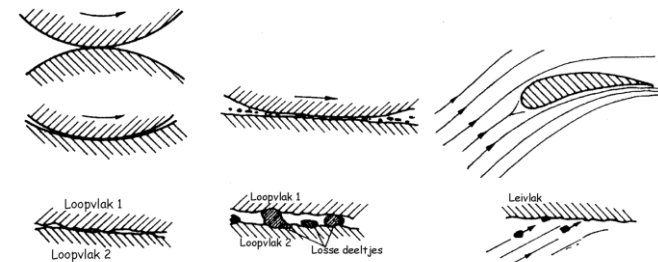
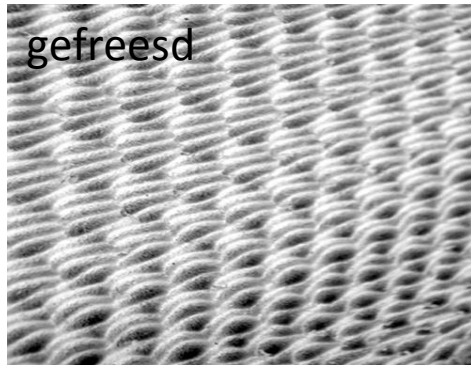
Slijtage is een **SYSTEEM**-eigenschap aan het oppervlak bepaald door:

Materiaaleigenschappen
 +
 Oppervlakte condities
 (Topografie)
 +
 Milieu
 +
 Belastingcondities

opgelast

Slijtage is een oppervlakte functionaliteit

Deklaag keuze als:

- de gevraagde functionaliteit goed en juist omschreven moet zijn.
 - goed omschreven moet zijn wat de gebruikscondities zijn.
 - er duidelijkheid moet bestaan over de verwachte levensduur/gebruikstermijn.
-

Functionele eigenschappen
basismateriaal

Functionele eigenschappen
oppervlak

Mechanische eigenschappen
Lasbaarheid
Vervormbaarheid

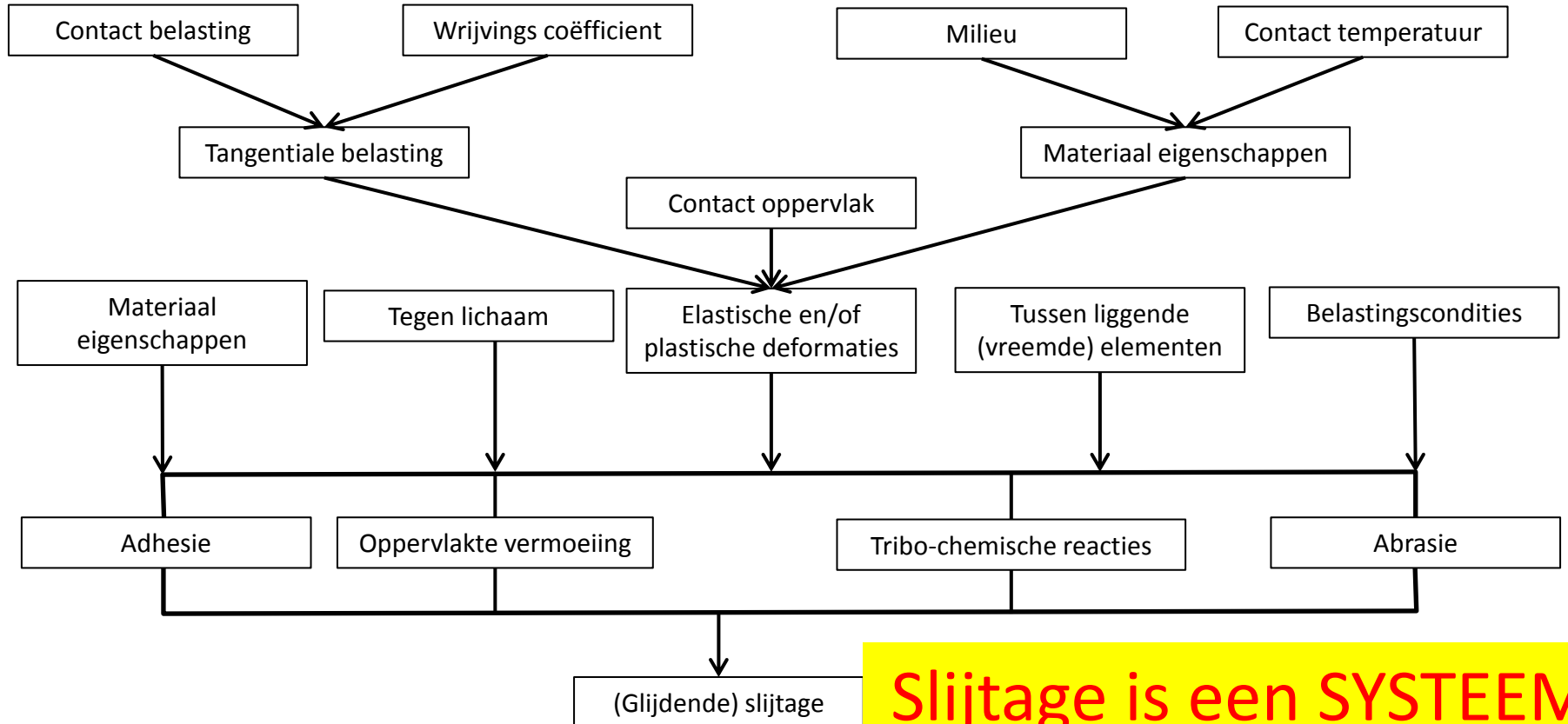
Vermoeiing
Reparatie
Elektrische isolatie/geleiding
Thermische isolatie/geleiding

Toepassingsgebied
deklagen

Slijtvastheid
Corrosievastheid
Esthetica

Wat is slijtage

Beïnvloedende factoren

Slijtage is een SYSTEEM

Slijtage mechanismen

Deeltjes of vloeistof

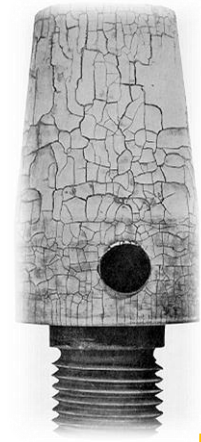
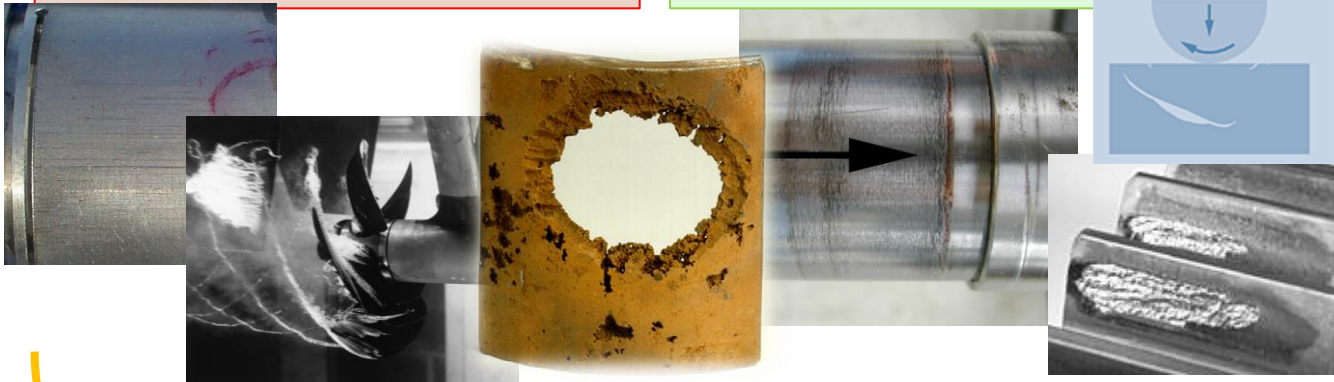
- Abrasief
- Erosief
- Cavitatie
- Impact/impingement
- Erosie in een slurrie

Rollen, glijden of impact

- Adhesief
- Schaviel
- Fretting
- Rollend
- Impact

Chemische invloeden

- Corrosief
- Oxidatie
- Thermisch

Combinaties

Overzicht Slijtage mechanismen vs parameters

Slijtage mechanisme	Materiaal parameter								Oppervlak				Milieu											
	Hardheid (basismateriaal vs deeltjes)	E-modulus	Rekgrens	Kerftaaiheid	Koudversteving	Restspanningen	Smeltemperatuur	Microstructuur	Oxidehuid (als corrosiebescherming)	Chemische samenstelling	Wrijvingsweerstand	Ruwheid	Materiaalcombinaties	Type abrasief	Temperatuur	Snelheid	Hoek van inslag	Belasting	Belasting amplitude	Frequentie	Vochtigheid	Corrosieve invloeden	Zuurstof partieldruk Vacuum	Smering
Abrasief				m.n. bij keramiek																				
Erosief																								
Cavitatie																								
Impact/ Impingement																								
Erosie in een slurry																								
Adhesief																								
Schavief																								
Fretting										afh van mat cominatie														
Rollend																								

NOTEN:

Wat is slijtage

- Slijtage vindt plaats aan het (sub)oppervlak → oppervlakte modificatie
- Slijtagebestendigheid \neq Hardheid?

Door veranderingen aan het oppervlak uit te voeren wordt het slijtageproces beïnvloed

Deze oppervlakte-beïnvloeding moet afhankelijk van de toegestane slijtage en het slijtageproces een minimale diepte hebben (Oppervlaktevermoeiing)

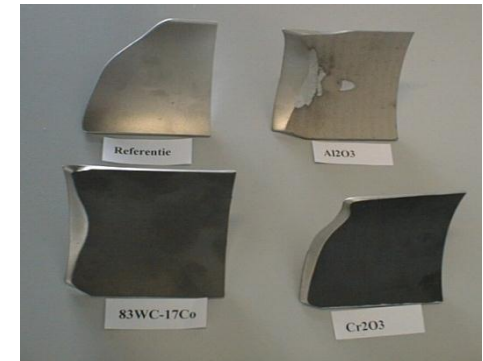
Oppervlaktebeïnvloeding kan zijn:

- Topografie (wrijvingsweerstand)
- Hardheid (bijvoorbeeld oppervlakteharding of deklaag)
- Temperatuur (voorkomen thermische schok)
- Chemisch (voorkomen van concentraties)
- enzovoort

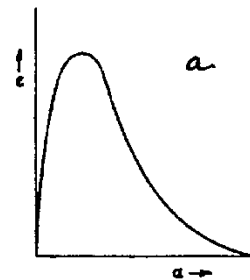
Slijtage – Deeltjes - Erosie

Materiaalkeuze – basismateriaal (voorbeeld erosie)

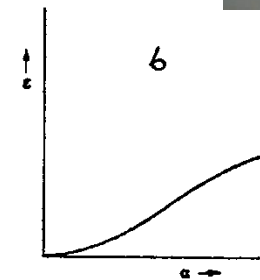
- Hardheid
- Taaiheid
- Kerftaaiheid – weerstand tegen scheurgroei
- Restspanningen
- Microstructuur
- Corrosie/oxidatie bestendigheid
- Chemische bestendigheid
- enzovoort

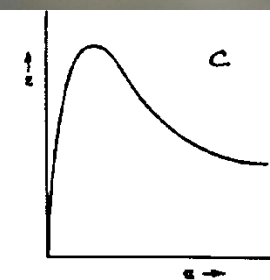
Deeltjes erosie:
invloed inslaghoek vs
basis materiaal

rubber

keramiek en glas

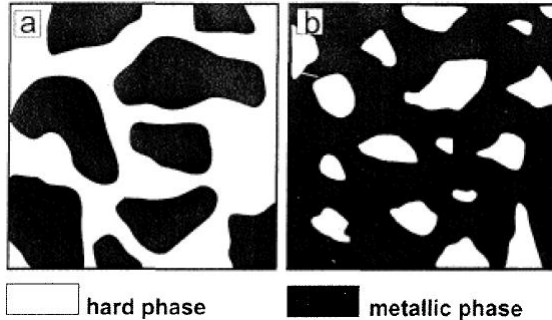

metaal

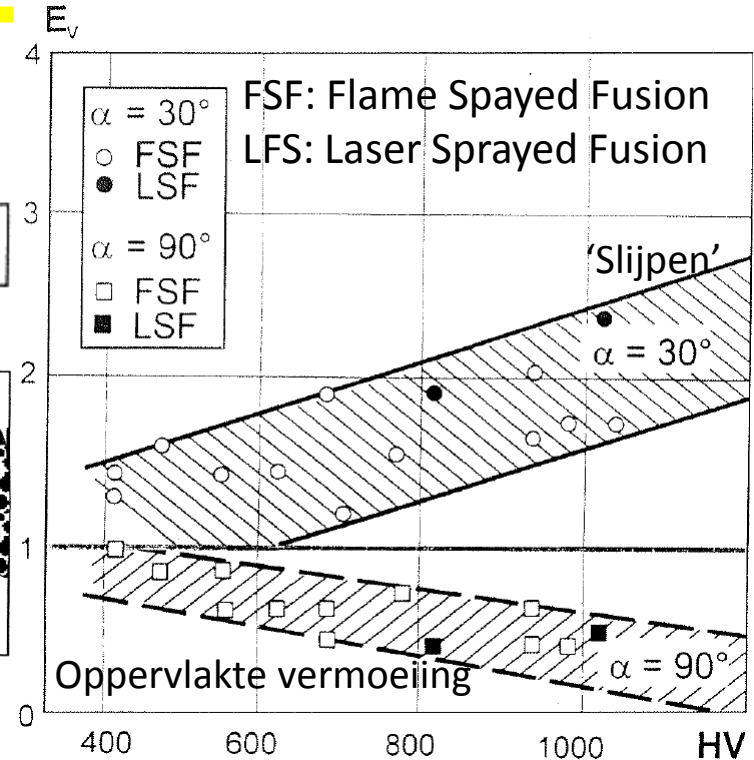
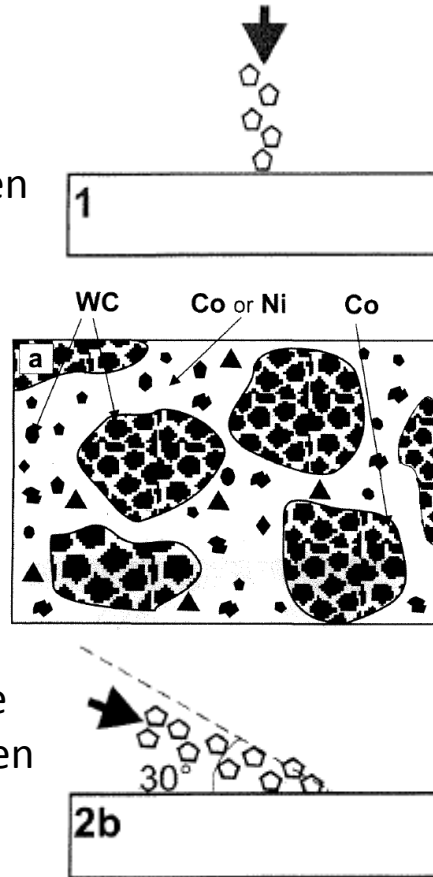
Slijtage – Deeltjes - Erosie

- Voorbeeld voor WC-Co

Metaalmatrix met optimale hardheid + max 50% harde fasen

Matrix harde fase met optimale hardheid + max 50% metaalfasen

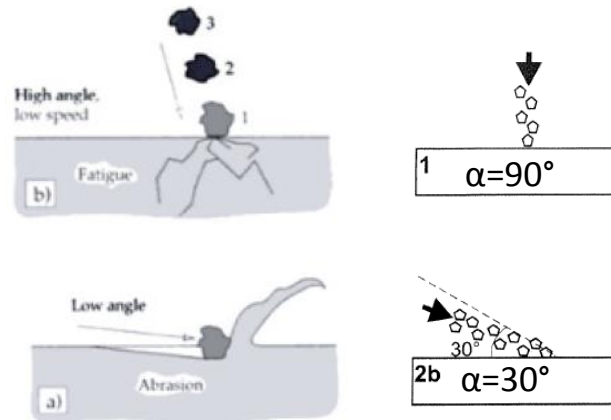

Relatieve bestendigheid tegen erosieve (impact) slijtage gespoten+gefused vs Hardheid, WC-Co typen [JTTEE5-11:517-522]

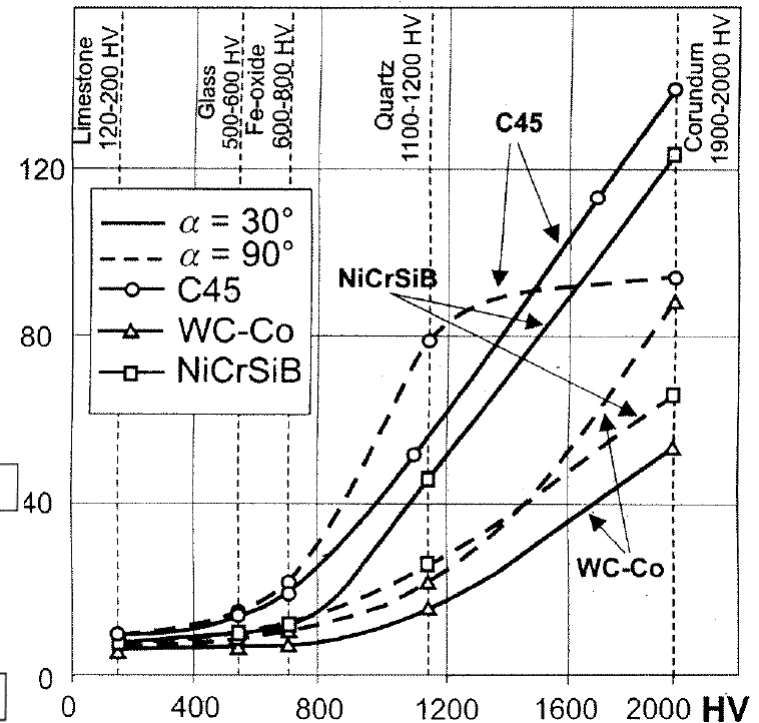
Slijtage – Deeltjes - Abrasie

Relatie deeltjes hardheid-impact hoek-coating hardheid

- $< 30^\circ$: Coating hardheid $>$ hardheid deeltjes
- $> 30^\circ$: Grote invloed hardheid deeltje op slijtage \rightarrow oppervlakte vermoeiings effect

v_v , mm^3/kg

Bron: [JTTEE5-11:517-522]

Slijtage – Deeltjes - Abrasief

Materiaal parameters:

- Hardheid
- Ruwheid/wrijvingsweerstand

Coating type	Application method	Hardness [VHN]	Porosity [%]	Roughness Ra [μm]	[Rt]	Friction coefficient, μ
WC-Ni11P	Spraying/sintering	860-875	0	4.1	40.7	
WC-10Co-4Cr	HVOF-JP5000	1179 \pm 56	2.2 \pm 1.0			
	HVOF-DJ2700	1154 \pm 62	5.5 \pm 1.6			
	HV-APS-Axiall-III	1051 \pm 51	9 \pm 4			
WC-Co + Monitox (Cast Coat)	HVOF	1500 (monitox top coating)	0 (monitox top coating)	0.5		0.4

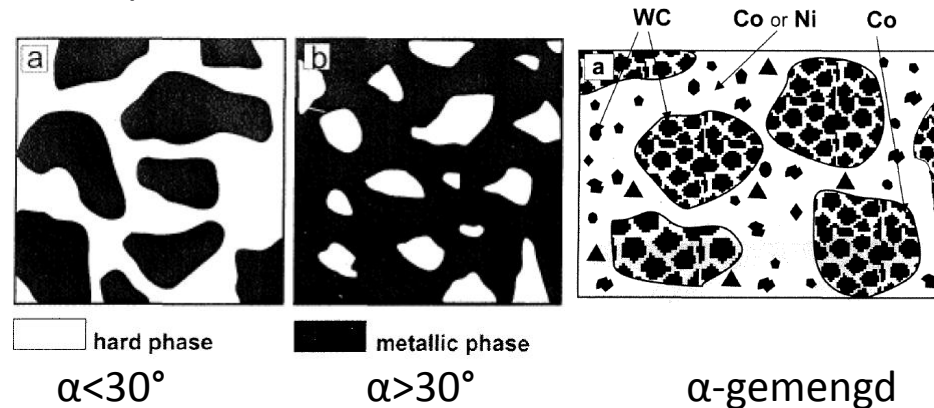
Remark:

Properties depend on spraying parameters and are presented as averages of several experiments
Data recorded from literature.

Voorbeelden hardheidsverschillen WC-x coatings vs TS-systeem

Selectie criteria – Erosie/abrasie

- Minimale porositeit (ca <3%): HV-systemen (bv HVOF, HVAF)
- Optimale hardheid:
 - Kleine impact hoek: coating harder dan deeltjes (maximale hardheid coating)
 - Grote impact hoek: Optimale hardheid, hoeft niet de maximale te zijn
- Structuur:

- Abrasie: Coating hardheid > deeltjes hardheid

Thermisch spuiten vs Erosie/abrasie

- Dichte lagen (Hoge deeltjes snelheden en kleine deeltjes) → HVOF ed
- Hoge hardheden (zo laag mogelijke temperatuur)
- Structuur aanpassen aan Erosie/abrasie parameters
 - Impact hoek, kleine hoek → hoge hardheid, grote hoek → zekere taaheid matrix
 - Deeltjes hardheid
- Spuitpoeder type heeft invloed
- Totale Energie term bij TS geeft indicatie voor de functionele eigenschappen, bv Slijtvastheid (TS-98)
 - Energie term : (Brandstof x Spuitafstand)/Poedertoevoer

Slijtage – Erosie: in de straaltest (TS 98)

- Relatie energie term – Erosie bestendigheid voor WC-CoCr 10-4 (JP5000)

- Gunstig:

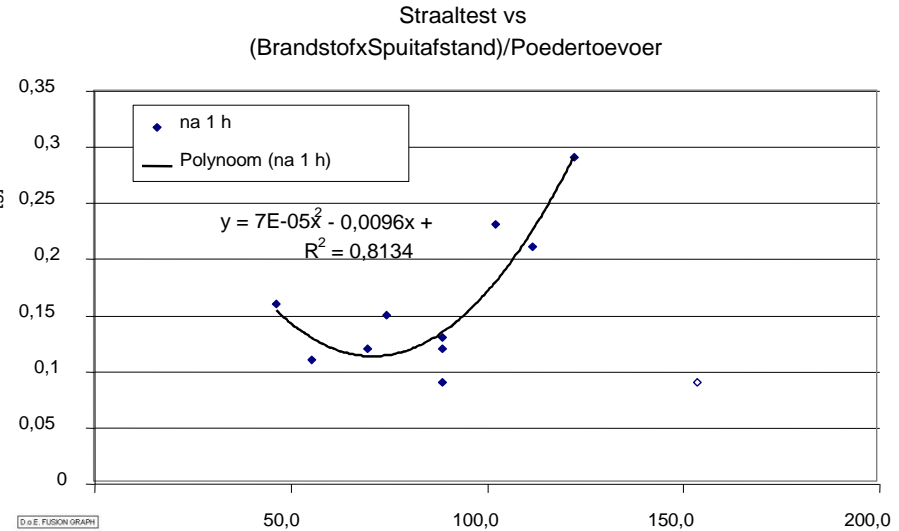
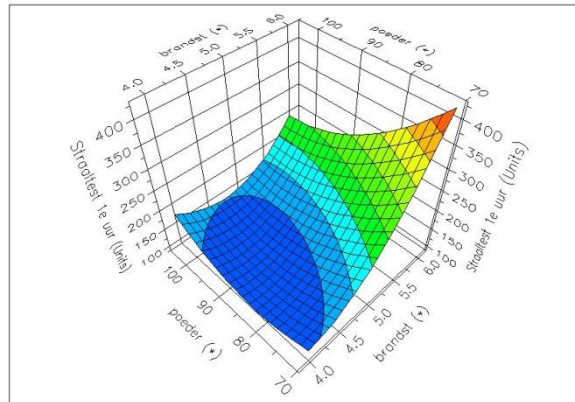
- Laag brandstof (debiet)
- Korte spuitafstand
- Laag poederdepriet

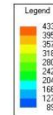
Hoge kin energie en gemidd therm energie

[TS 98: TN-02-091]

Straaltest 1e uur JP5000 Respons Surface (zonder serie 9)

(Brandstof x Spuitafstand)/Poedertoevoer

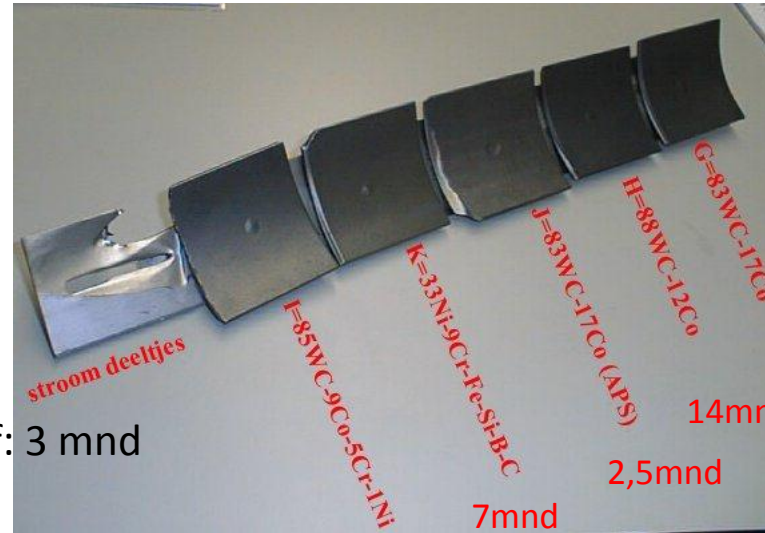

Slijtage – Erosie

Inzet WC-Co coatings: dicht en hoge hardheid

- Gekromde buis
- Erosieve slijtage door houtskooldeeltjes
- Testen met opgespoten plaatjes

HVOF gespoten (APS, JP5000)

Ref: 3 mnd

9mnd

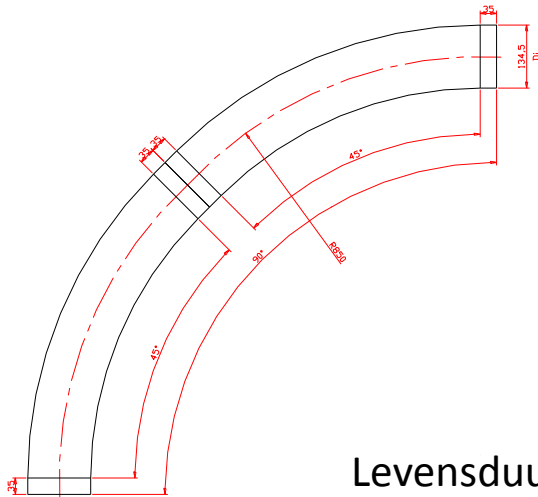
14mnd

2,5mnd

7mnd

17mnd

Levensduur deklaag bij 0,5mm:

Slijtage - Fretting

Voorwaarden:

- Twee oppervlakken voeren ten opzichte van elkaar een relatieve beweging uit.
- De basiselementen van de legering(en) hebben een goede oplosbaarheid in elkaar (kunnen een legering vormen waarbij deze element goed in elkaar oplossen, b.v.: Fe + Cr + Ni).
- Of twee gelijksoortige materialen zijn met elkaar in contact (ook voor kunststoffen).

Remedie:

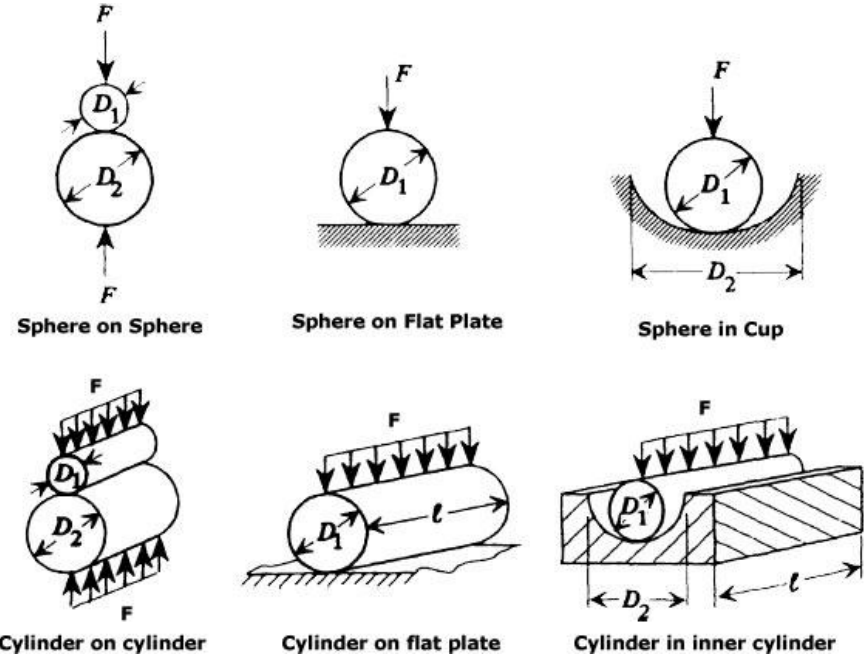
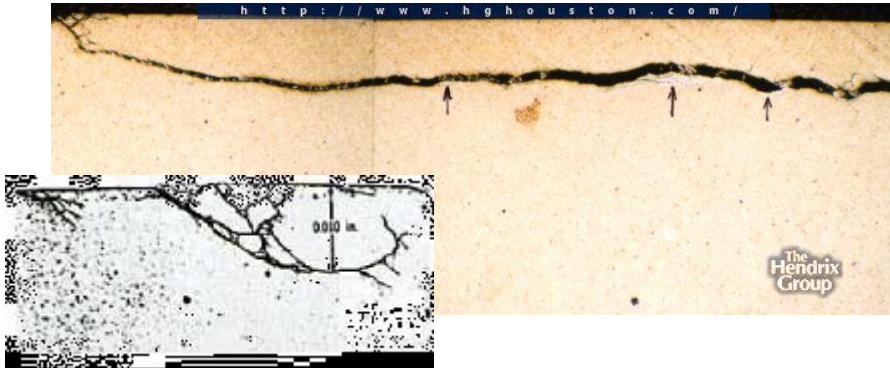
- Beweging voorkomen.
- Andere materiaalcombinatie kiezen of deklaag aanbrengen: TiN (PVD/CVD), kolsteriseren (harden) van een van de oppervlakken.
- Een van de oppervlakken opruwen (let op: Dit kan de vermoeiingseigenschappen negatief beïnvloeden).
- Wrijvingscoëfficiënt aanpassen.

Slijtage – Rollende / glijdende slijtage ECN

Oppervlakte vermoeiing

Hertziaanse (schuif)spanningen:

- Afhankelijk van de kracht en diameter ontstaan de maximale schuifspanningen onder het oppervlak → vermoeiing → scheuren

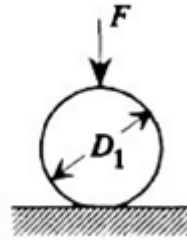
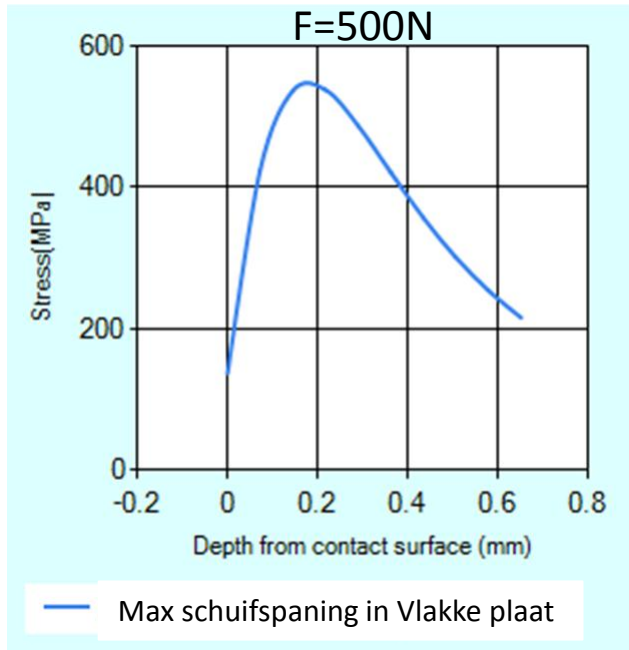

Probleem met TS lagen is de cohesive sterkte in de laag en de adhesive sterkte met het substraat → locatie van de hoogste schuifspanning(en)

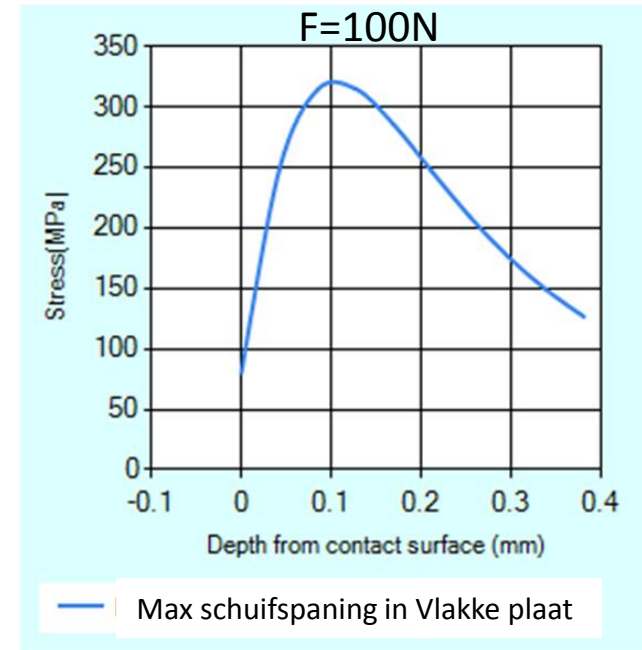
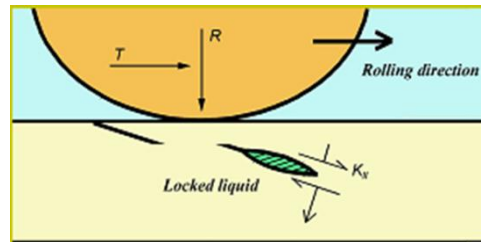
Slijtage – Rollende / glijdende slijtage

Oppervlakte vermoeiing

Diepte van de maximale Hertziaanse schuifspanning varieert met oa belasting.

$D_1 = 10\text{mm}$
 $E = 70\text{GPa}$
Poisson: 0,35

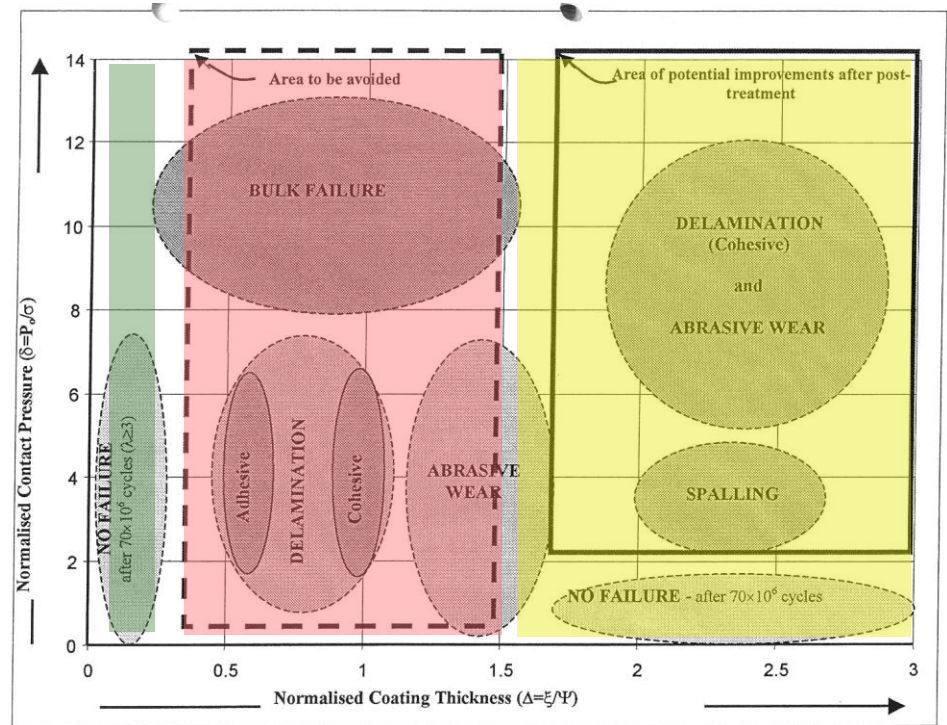
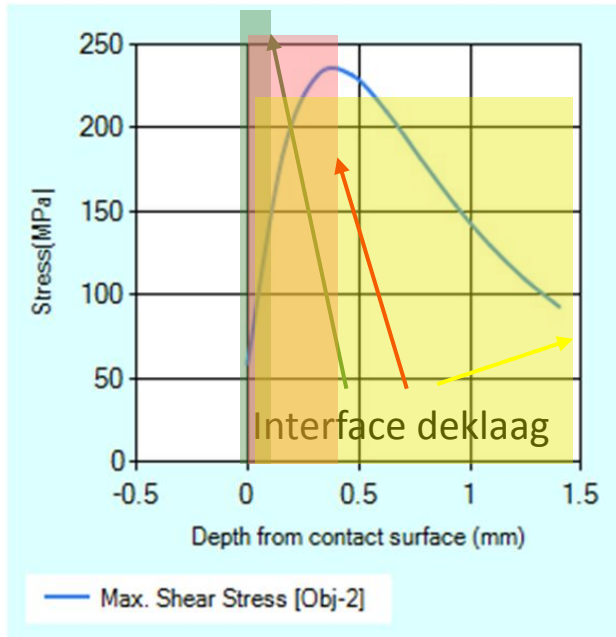
Slijtage – Rollende / glijdende slijtage

Oppervlakte vermoeiing

Hoogste spanning in BM

Hoogste spanning in deklaag

Hoogste spanning op interface

Schadegeval oppervlakte vermoeiing

- Elektrisch draadgespoten, 13% Cr-staal (AISI410-type)+NiAl-hechtlaag op duplex (alloy 255) → relatief lage adhesieve sterkte
- Laagdikte: 0,5mm
- Lagering, met K6-passing (0-passing)
- Drukspanning op de laag, dynamisch tijdens bedrijf → oppervlakte vermoeiing

Keuze voor elektrisch draadspuiten als reparatie is hier een foute keuze geweest in combinatie met de dunne laag

Alternatief: HVOF en dikker of lasercladden

Slijtage – Rollende / glijdende slijtage ECN

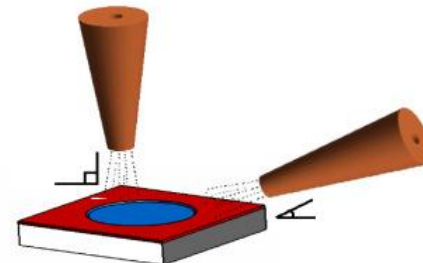
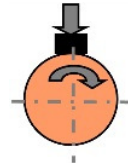
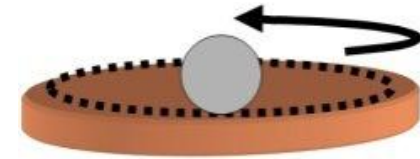
Oppervlakte vermoeiing

Samenvattend:

- Bij dunne deklagen: hoogste spanning in het BM.
 - NOOT: Let op eierschaal effect: harde laag op zachte ondergrond!
- Bij dikke deklagen: hoogste spanning in deklaag: Cohesie deklaag is bepalend (bv laag oxide gehalte gunstig)
- Grensgeval: Hoogste spanning op interface deklaag-BM: Adhesieve sterkte bepalend. Doorgaans zwakste schakel in TS-gespoten lagen.

Slijtage testmethoden

- Rubber wheel test (ASTM G-65)
- Schuurtest (ASTM G-28)
- Pin on Disk/Ball on Disk (ASTM G-99)
- Tribometer, meting wrijving en slijtage eigenschappen (DIN 51834)
- Block-on-Ring (ASTM G-77)
- Slurry abrasie test / Miller test (ASTM G-95)
- Impact testen, bv Valtest (TS'98)
- Straaltest (TS'98) (Afgeleid van ASTM G-76, Solid particle erosion test)

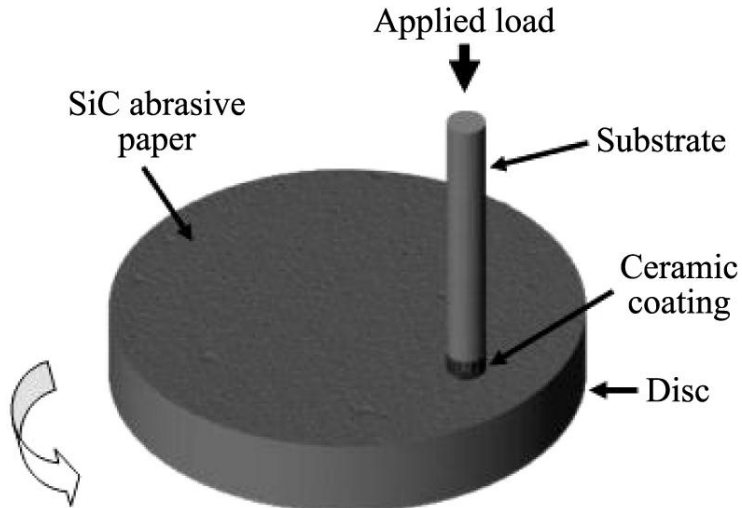

Slijtage testmethoden - abrasie

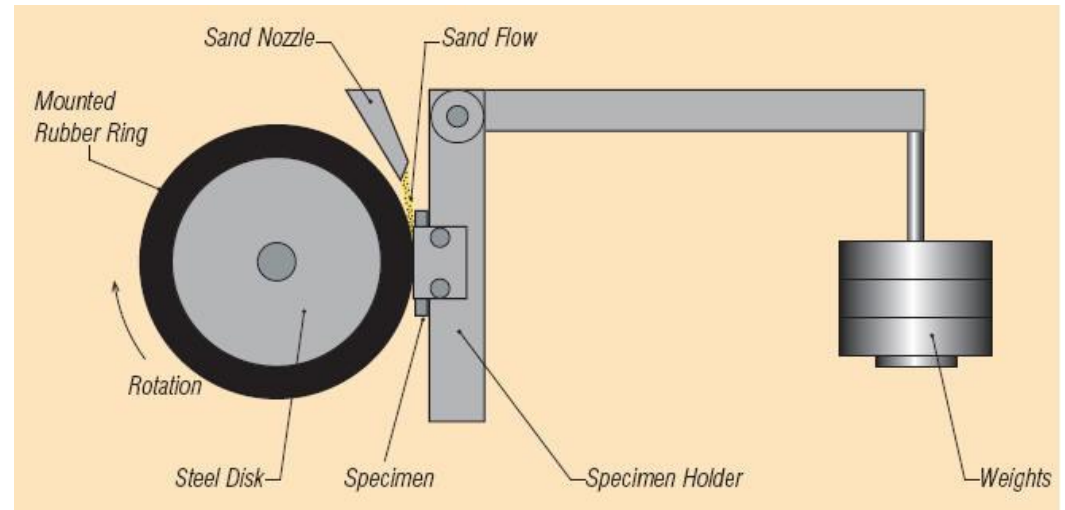
Rubber wheel abrasie test (ASTM G-65)

- Abrasie test
- Monster gewicht wordt regelmatig gemeten.
- Aanname van constant condities voor slijtage (alternatief voor 'schuur abrasie test')

Schuur test (eenvoudig) (ASTM G-28)

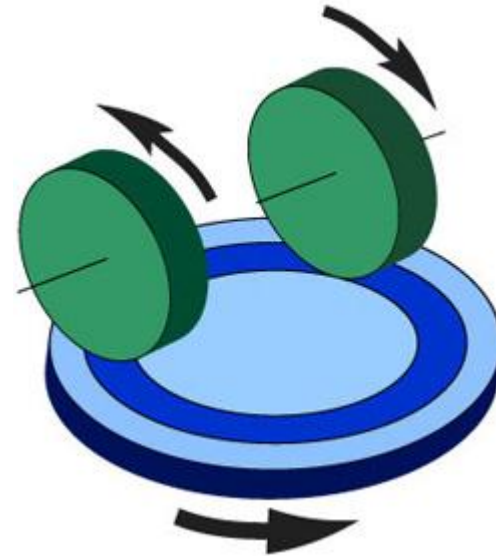
Rubber Wheel Abrasie test (ASTM G-65)

Slijtage testmethoden - abrasie

Taber test (bv: ASTM G195-08, ASTM 1044)

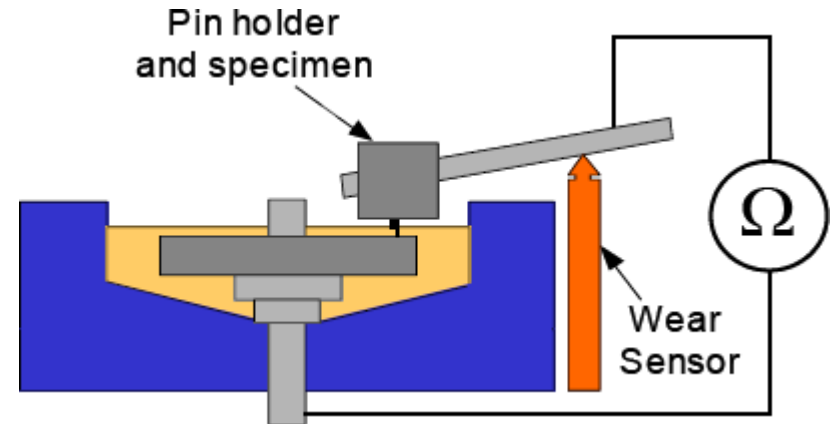
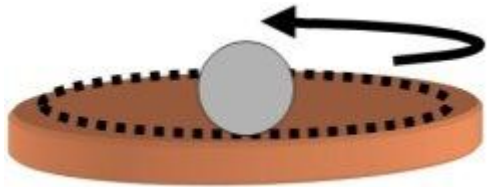
- Abrasie door abrasieve wielen die een glijdende-rotatie slijtage opwekken
- Abrasie slijtvastheid wordt in alle richtingen getest.

Slijtage testmethoden

Pin on Disk test (ASTM G-99)

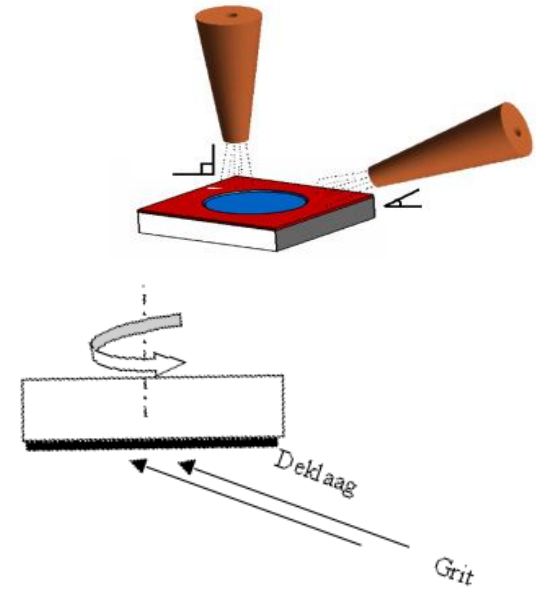
- Een vaste kogel of pin wordt met een belasting op een roterende schijf gedrukt

Slijtage testmethoden

Straaltest-TS98 / Erosie test ASTM G-76

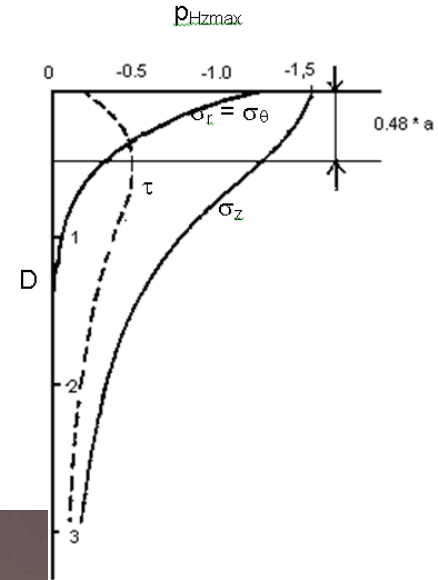
- Meting van gewichtsverlies na verschillende tijdsintervallen
- Eenvoudig toe te passen in bijna elke straalkast (bij alle spuitbedrijven aanwezig)

Slijtage testmethoden

Impact test-TS98

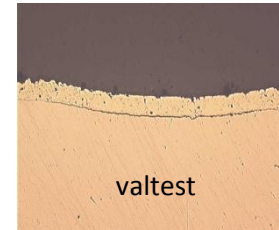
- Een kogel met gedefinieerd gewicht en diameter, valt met een gedefinieerde energie (snelheid) op een substraat met coating of wordt er horizontaal opgeschoten
- Er ontstaan Hertziaanse (afschuif-)spanningen
- Resultaat is wel impulssnelheid afhankelijk.
Afhankelijkheid bepaald door eigenschappen coating en basismateriaal (bv koudversteviging)
 - Hoge impulssnelheid, bv scheuren coating (deuktest)
 - Lage impulssnelheid, falen interface (valtest)

Inconel 625

1,85 J

21,94 m/s

Inconel 625

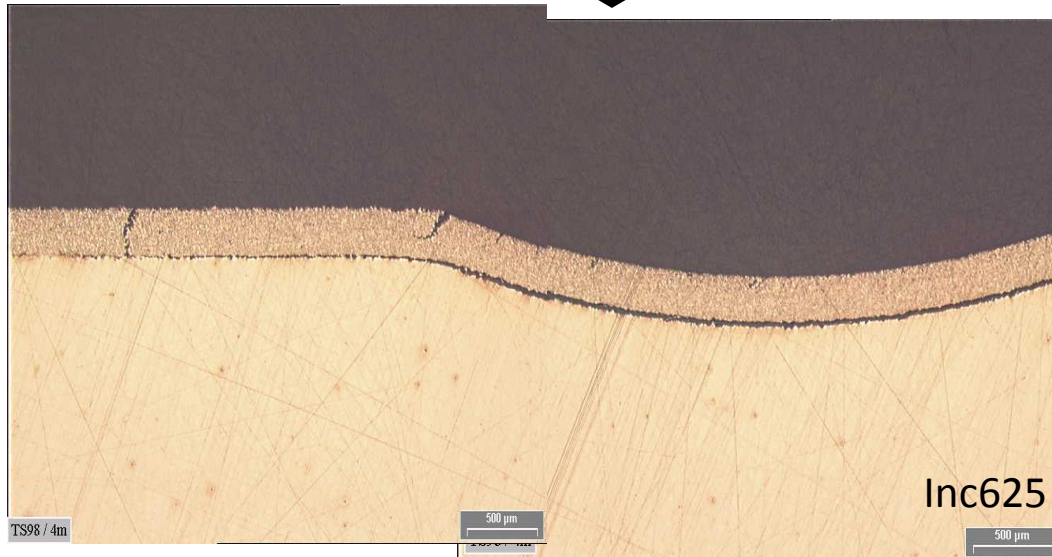
4,00 J

3,01 m/s

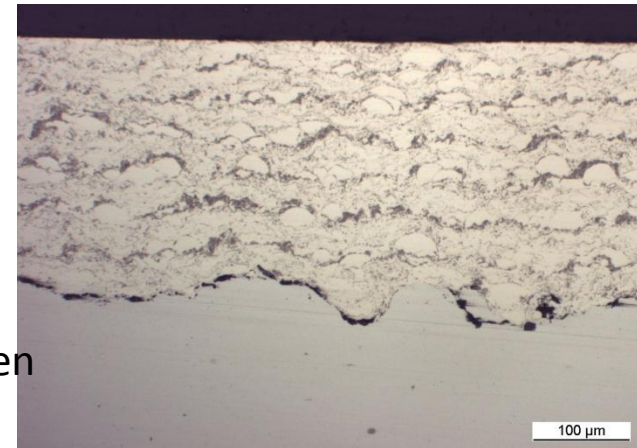
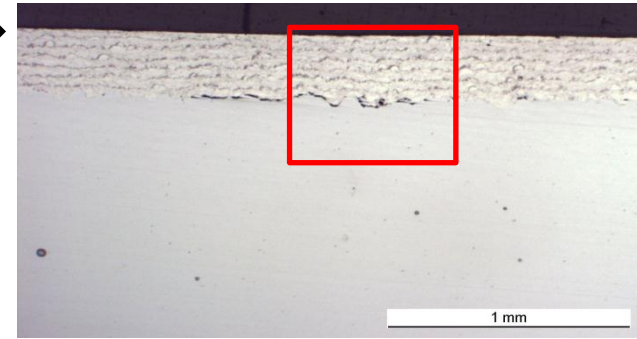
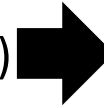
Slijtage testmethoden

Impact test-TS98

- Soms weinig schade aan oppervlak maar delaminaties op de interface (lage impuls snelheid)
- Soms is schade aan het oppervlak te zien (hoge impuls snelheid)

Inc625 deklagen

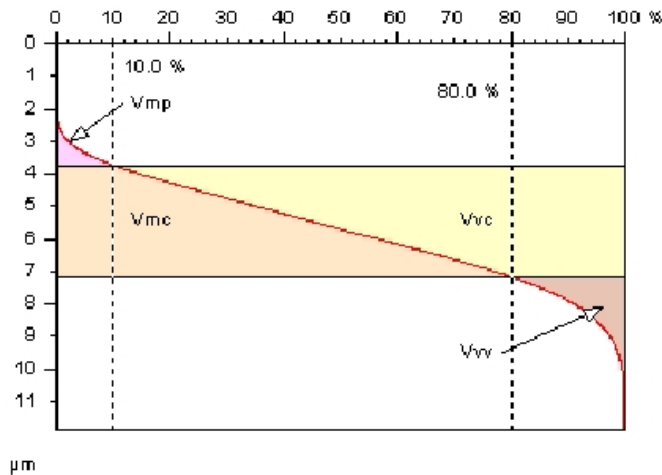
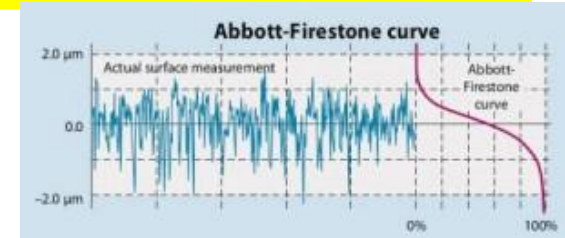

Hoe kan je slijtage karakteriseren

- Abbott-Firestone curve
- Oppervlakte ruwheid/onderzoek
- Microscopische technieken:
 - Optische microscopie, kwalitatieve 3D
 - Scanning Elektronen Microscopie (SEM), kwalitatief 3D
 - Energie Dispersieve Spectraalanalyse (EDS), vreemde deeltjes
 - Confocaalmicroscopie, Kwantitatieve 3D topografie
- Ruwheidsmetingen (mechanisch, optisch)
- Metallografie: doorsneden
- Hardheidsmetingen

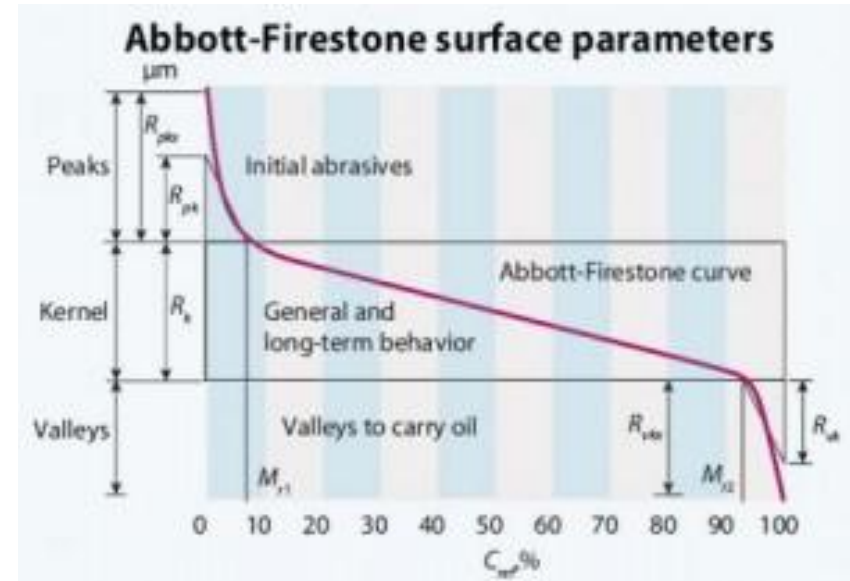
Abbott-Firestone curve

Indicatie voor de hoeveelheid vloeistof (bv voor smering) die in de ruwheid van het oppervlak kan worden opgenomen

$V_{mp} = 0.0467 \text{ ml/m}^2$
 $V_{vc} = 1.90 \text{ ml/m}^2$

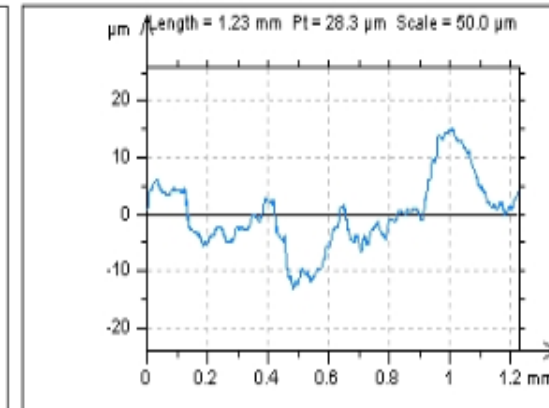
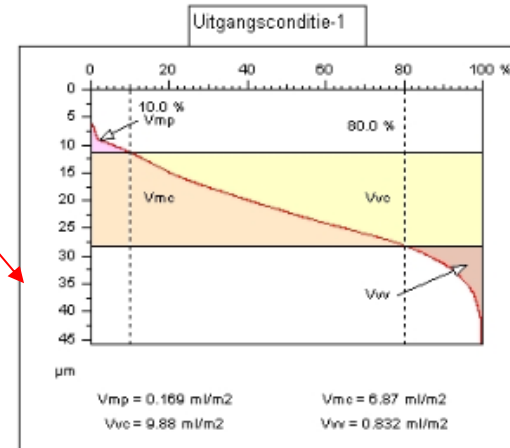
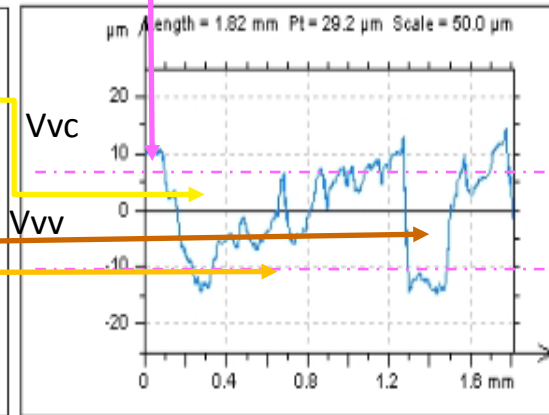
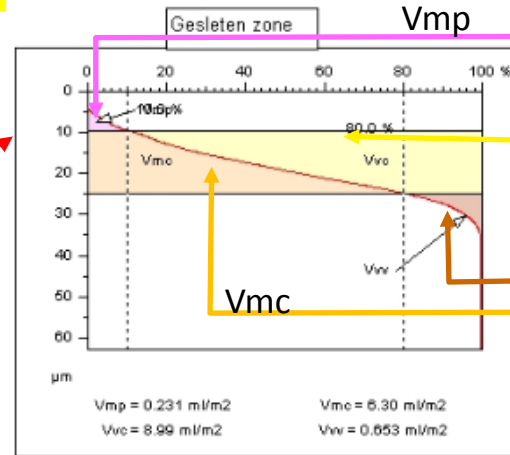
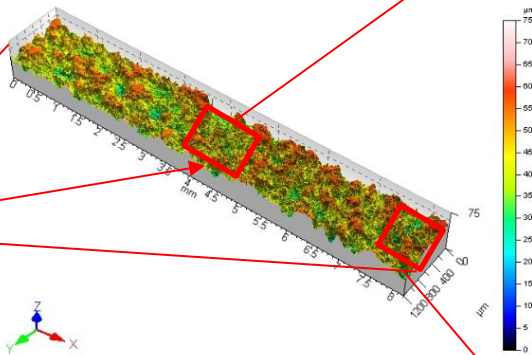
$V_{mc} = 1.54 \text{ ml/m}^2$
 $V_{vv} = 0.182 \text{ ml/m}^2$

Abbott-Firestone curve

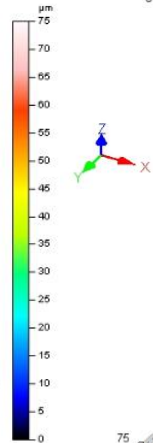
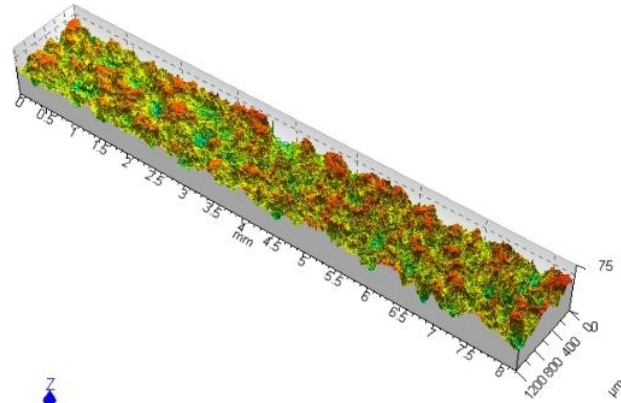
Vmp (Peak material volume): indicatie materiaal volume dat 'uitsteekt'

Vvc (Core void volume): indicatie volume dat zich kan vullen

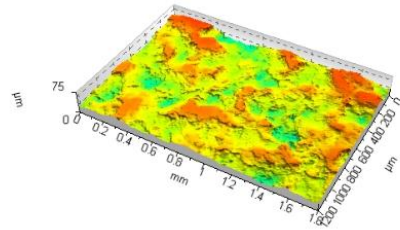

3D Karakterisering met Confocaal microscopie en SEM

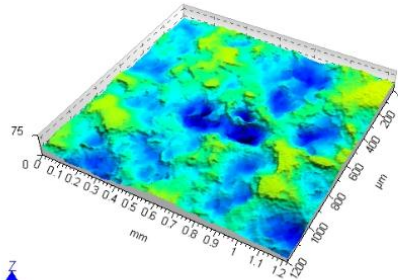
Confocaal

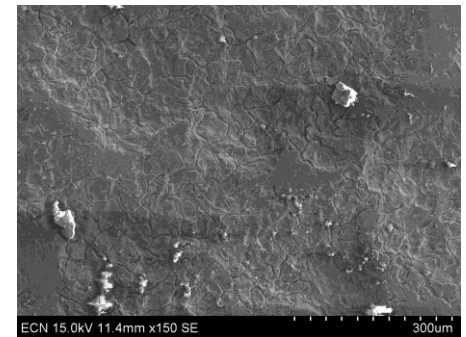
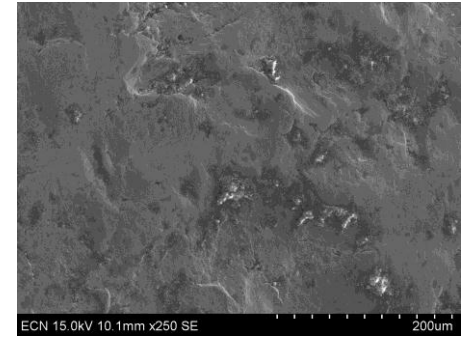
Gesleten zone

Uitgangscnditie-1

SEM

Gebruiks aspecten van belang mbt thermisch gespoten lagen

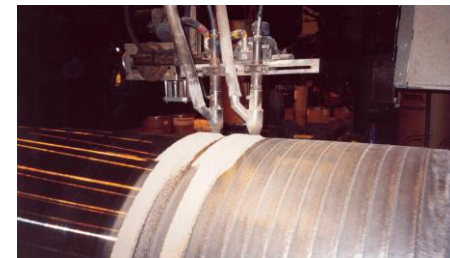
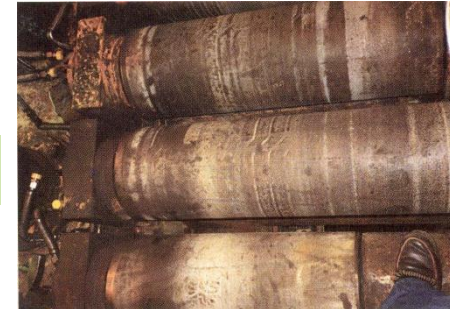
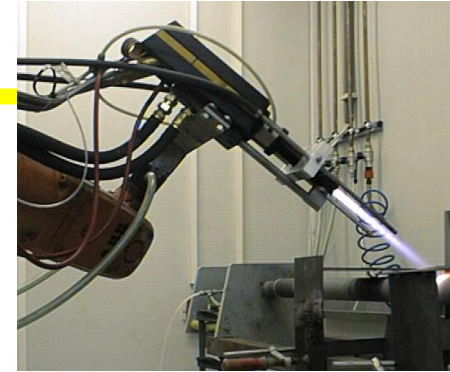
- Slijtage door deeltjes of vloeistof
- Slijtage door rollen, glijden, impact
- Chemisch

- Thermisch gespoten lagen minder bestand tegen:
 - Impact
 - Rollen (schuifspanning onder het oppervlak vs interface met BM)

Wat is er tegen te doen?

Deklagen

	Erosie	Abrasie	Oppervlakte verm.	Impact/impingment	Adhesief	Fretting	Erosie-Corrosie
Oplassen	-/+++	+/+++	-/++	-/++	-/+++	-/+++	+/+++
Laser cladden	+++	+++			+++	+++	+++
Thermisch spuiten	-/+++	-/+++	-	-/+	++	++	-/+++
Explosief cladden	++	++		++		++	++
Elektrolytische lagen	+	++	--	--	++	++	+
Stroomloos metalliseren	+	++	-	--	++	++	++
Thermische (bad) proces	--	--	--	--	--	+	--
CVD	++	+++	-	-	++	++	++
PVD	++	+++	-	-	++	+++	++

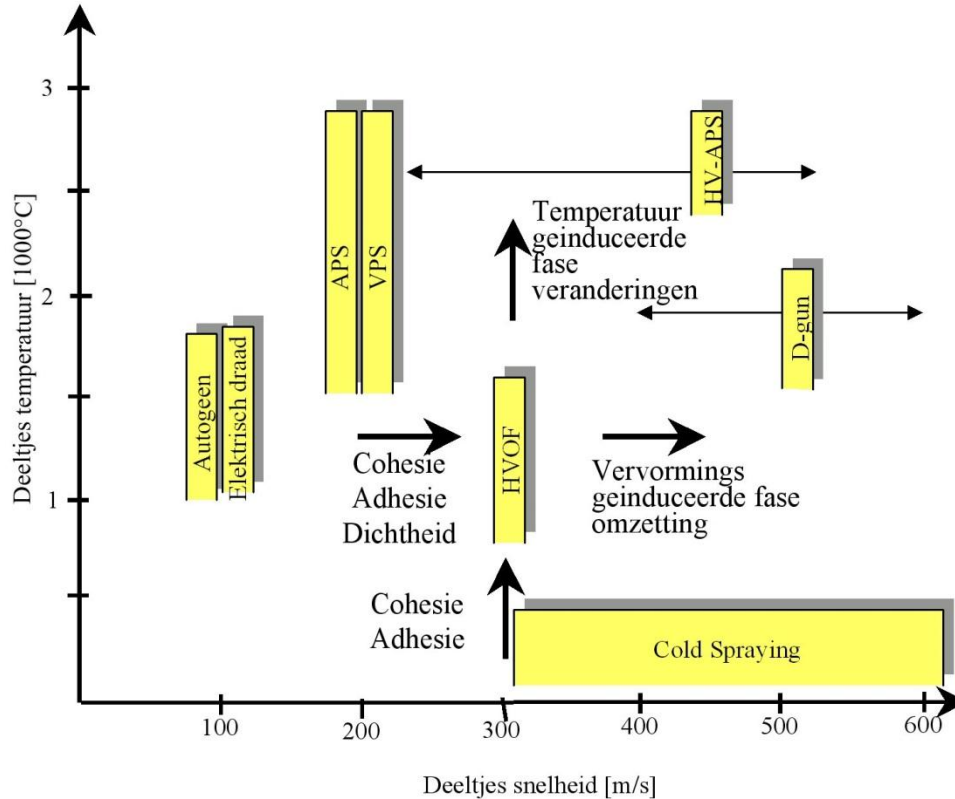
Wat is er tegen te doen?

TS- Enkele typische karakteristieken

	Brandstof+zuurstof mengsel					elektrisch + gas		Elektrisch
	autogeen	HVOF	HP-HVOF	detonation gun	cold spray	plasma	vacuüm plasma	elektrisch draad
nominale vlam-temp[°C]	3300	5200	5000	>5200	350-800	18000	16000	4000
Deeltjes temperatuur	2500	3300	3200	--		>3800		>3800
nominale deeltjessnelheid [m/s]	50-200	200-1000	>1200	800-900	550-1000	200-800	900	50-200
Spuitafstand [mm]	??	150-200	250-350	??	10-50	50-150	30	80
porositeit [%]	10-20	<2	<0,5	0,1-1	<0,1	5-10	<5	10-15
hechtsterktes [MPa]	20-28	>68	40-96	>175	>175	<70	>70	10-40
spuitcapaciteit [kg/h]	1-10	2-8	2-8	3-6	6-8	4-8	4-8	8-60
oxide	10-15				<1	20-70	0	10-20
min/inw/dia - lengte [mm]	niet	180 - 610	180-160	niet	niet	60 - 650	60 - 650	100 - 900

Wat is er tegen te doen?

TS- Enkele typische karakteristieken

Keuze:

- Abrasie-Erosie: hoge hardheid, dichte lagen
- Impact: hoge cohesie en adhesie sterkte

Wat is er tegen te doen?

Deklagen – keuze TS-techniek

Proces/techniek	Slijtvastheid						
	Erosie	Abrasie	Oppervlaktevermoeding	Impingement/impact	Adhesief	Fretting	Erosie/corrosie
Functionaliteit							
Thermisch spuiten							
Autogeen draadspuiten	+	+	+	+	+	+	+
Electrisch draadspuiten	+	+	+	+	+	+	+
Atmosferisch plasma spuiten (APS)	+	+	-	-	++	++	+
Hoge Snelheids APS	+	+	-	-	+	+	+
HE-Plasma	+	+	-	-	+	+	+
Vacuum plasma spuiten (VPS)	+	+	-	-	++	++	++
High Velocity Oxygen Fuel (HVOF)	++	++	-	+	+	+	+
High Pressure HVOF	+++	+++	-	+	+	+	+++
High Velocity Air Fuel (HVOF)-Poeder	+++	+++	-	+	+	+	+++
High Velocity Air Fuel (HVOF)-Draad	+++	+++	-	+	+	+	+++
Detonation Gun (DG)	+++	+++	-	+	++	++	++
Cold spray	--	--	-	+	++	++	++
fusen of insmelten	+++	+++	++	++	++	++	++

Wat is er tegen te doen? – Ontwerp & bedrijfsvoering

- Voorkom impact onder ongunstige hoeken
 - Voorkom te hoge stromingsnelheden
 - Voorkom wervelingen tgv oneffenheden
 - Voorkom te hoge oppervlakedrukken
 - Kleine repeterende bewegingen (fretting)
 - Te grote thermische wisselingen
 - Houd rekening met mogelijke deklagen
-
- Ga bij experts te raden op het gebied van materiaalkeuze en tribologie (GEEN materiaaleigenschap)

Probeer van te voren te bedenken welke typen slijtage op kunnen treden

Samenvattende conclusie

- Bezint eer gij begint
- Remedies tegen slijtage vinden in het systeem
- DE slijtagebestendigheid van een materiaal bestaat NIET
- Raadpleeg experts

1: basismateriaal

2: tegenliggend stui

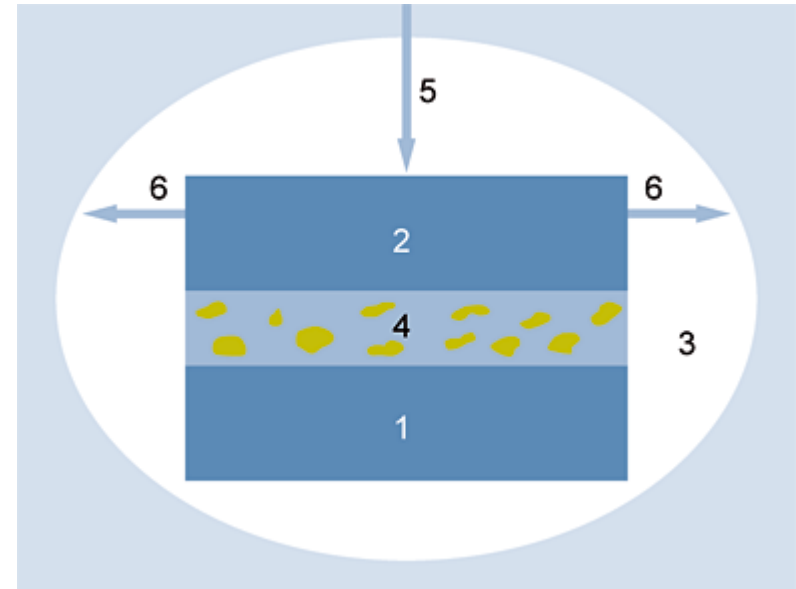
3: invloeden van de omgeving:

Temperatuur, Relatieve vochtigheid, druk

4: Tussenliggend materiaal; Olie, vet, water, deeltjes, onzuiverheden

5: Belasting

6: Beweging

Vragen & Discussie

Dank voor uw aandacht

Deze presentatie werd samengesteld in nauwe samenwerking met:

ECN

Westerduinweg 3
1755 LE Petten
The Netherlands

P.O. Box 1
1755 ZG Petten
The Netherlands

T +31 88 515 49 49
F +31 88 515 44 80

info@ecn.nl
www.ecn.nl

ECN

Westerduinweg 3
1755 LE Petten

Postbus 1
1755 LG Petten

T 088 515 4949
F 088 515 8338
info@ecn.nl
www.ecn.nl

